

Kränkande särbehandling

Korta arbetsskadefakta Nr 3/2019

Med kränkande särbehandling avses i detta faktablad och i Arbetsmiljöverkets statistik, anmälda arbetssjukdomar till Försäkringskassan där man i anmälan uppgett problem i relationer med arbetskamrater eller överordnade som mobbning, utfrysning, kränkning eller trakasseri som orsak till anmälan om arbetsskada. Antal anmälningar om kränkande särbehandling har minskat mellan åren 2014 och 2018. Mer än 80 procent av anmälningarna avser kvinnor. Flest anmälningar per 1 000 förvärvsarbetande under perioden 2014-2018 finns i branscherna boende med särskild service för personer med utvecklingsstörning eller psykiska funktionshinder.

En av tio anmälda arbetssjukdomar under 2018 avser kränkande särbehandling

Under 2018 anmäldes totalt cirka 8 900 arbetssjukdomar till Försäkringskassan. I omkring 1 000 av dessa anmälningar har kränkande särbehandling (kränkning, mobbning, trakasserier eller utfrysning) uppgetts vara orsak. Cirka 81 procent av anmälningar om kränkande särbehandling gäller kvinnor. Det är något vanligare med anmälningar på grund av problem i relationerna med överordnade, 51 procent, medan problem i relationer med kollegor står för 49 procent.

Antal anmälningar minskar under den senaste femårsperioden

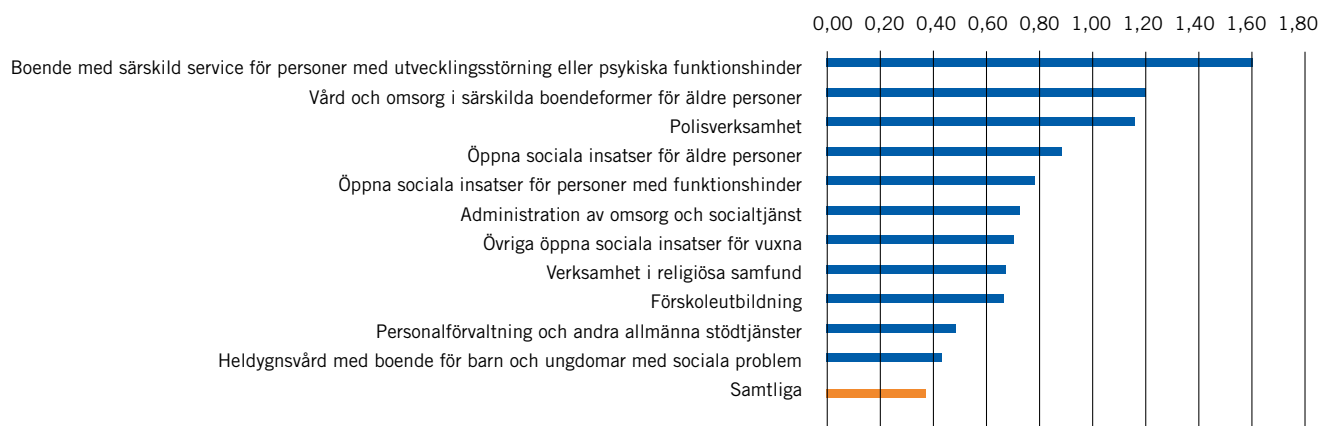
Mellan 2014 och 2018 minskade antalet anmälda arbetssjukdomar på grund av kränkande särbehandling drygt 10 procent med undantag för år 2016 då antalet anmälningar var högst under de senaste tio åren. Sju av tio anmälningar kommer från branscher där man arbetar med

människor, och som sysselsätter många kvinnor: omsorg och sociala tjänster, hälso- och sjukvård samt utbildning.

Flest anmälningar per 1 000 förvärvsarbetande inom branschen boende med särskild service för personer med utvecklingsstörning eller psykiska funktionshinder

Flest anmälningar till Försäkringskassan om kränkande särbehandling, i förhållande till antalet förvärvsarbetande, hade branscherna boende med särskild service för personer med utvecklingsstörning eller psykiska funktionshinder och vård och omsorg i särskilda boendeformer för äldre personer. I dessa grupper gjordes 1,6 respektive 1,2 anmälningar per 1 000 förvärvsarbetande under perioden 2014-2018. För samtliga branscher gjordes 0,3 anmälningar per 1 000 förvärvsarbetande. Av figur 1 nedan framgår vilka branscher som hade fler anmälningar än genomsnittet under perioden 2014-2018.

Figur 1: Antal anmälda arbetssjukdomar orsakade av kränkande särbehandling 2014-2018 per 1 000 förvärvsarbetande. Genomsnitt för samtliga branscher samt branscher över genomsnittet. Obs! Endast branscher med fler än 50 anmälningar 2014-2018

Undersköterskor, sjukvårdsbiträden anmälde flest arbetssjukdomar orsakade av kränkande särbehandling

Flest anmälningar under perioden 2014-2018 gjordes från yrket undersköterskor, sjukvårdsbiträden m.fl., 24 procent av samtliga anmälningar avsåg kränkande samt hemvårdsbiträden, personliga assistenter m.fl. 17 procent. Det är ungefär samma yrken som toppar listan både för kvinnor och för män.

En av tio sysselsatta utsatt för personlig förföljelse i sin arbetsmiljö

Enligt Arbetsmiljöverkets undersökning, Arbetsmiljö 2017, hade omkring en av tio sysselsatta 2017 blivit utsatta för personlig förföljelse (elaka ord och handlingar) från chefer eller arbetskamrater den senaste 12-månadersperioden. Andelen är likande både för kvinnor och för män. Andelen har legat på ungefär samma nivå mellan åren 2009 och 2017. I den senaste undersökningen låg andelen sysselsatta som varit utsatta för personlig förföljelse högst inom branschen gymnasial utbildning.

Arbetsorsakade besvär på grund av kränkande särbehandling vanligare bland kvinnor

I Arbetsmiljöverkets undersökning om Arbetsorsakade besvär 2018, som är en

urvalsundersökning, uppgav 5 procent av männen och 8 procent av kvinnorna med arbetsorsakade besvär på grund av andra förhållanden än arbetsolycka att deras besvär berodde på kränkande särbehandling från chefen.

7 procent av kvinnor och 3 procent av män med arbetsorsakade besvär på grund av andra förhållanden än arbetsolycka uppgav att deras besvär berodde på kränkande särbehandling från arbetskamrater. I undersökningen kan varje respondent ange flera orsaker till arbetsorsakade besvär.

Exempel på anmälningar:

- En anställd får tillsägelse av sin chef att hålla tillbaka på hans konstruktiva och befogade kritik.
- När en anställd blivit samordnare började andra kollegor motverka henne. Bland annat försvann scheman och en del av andra dokument från skrivbordet.
- En anställd blir helt ogrundat men högljutt och inför alla andra anställda anklagad att han stulit verktyg från arbetsplatsen.

Källa: Arbetsmiljöverket/ISA, Arbetsmiljöverket/SCB – Arbetsmiljöundersökning 2017, Arbetsmiljöverket/SCB – Arbetsorsakade

